

AZ ÉN GALAMBOM NEM VÁLT PORRÁ

Somberek felső-magyarországi falu; még a mappán is úgy el van rejtve erdők, hegyek közé, hogy alig vehetni észre.

Nem is venné észre senki, ha két nevezetessége nem volna: egyik egy kis kék patak, mely a hegyoldalból fakad, másik pedig a völgyi hús levegő.

Az a „kék” melléknév pedig nem valami közönséges epitheton, aminővel a költők meg szokták tisztelni a kisebb és nagyobb vizeket, hanem valóságos színe annak a pataknak; olyan szép világoskék, hogy indigó helyett festeni lehetne vele. Hanem azt persze senki sem teszi, mert az a fonálneműnek nem válnék egészségére. Azonfölül pedig az a tulajdonsága van a kis pataknak, hogy ami vasdarabot belevetnek, pár nap alatt annak a felszíne egészen rézzé változik.

A patakocska olyan hegyek menedékein szivárog keresztül, amikben sok rézgálic termelődik, ettől kapja szép ultramarin színét, s a belevetett vas metamorfózisa is e természeti erőktől ered.

A másik nevezetesség, a völgyi saját hús levegő ismét annyiban méltó a följegyzésre, hogy soha annyi kedélyháborodottat, őrüttet, monománt egy-egy vidéken nem találni, mint ebben a kis faluban. Lehet, hogy a levegő az oka.

A szép világoskék patak, mely gálic-kristályokkal körülrakott medrében zöld mezők, sötét kék sziklák között szalad végig, sötét kék tócsákat képezve, ahol mélyre talált s zöldre festi a sárga virágot, mely a ráhajló fákról beléhullt, s az a sok ödöngő alak, aki úton-útfélen búskomoly arcával, érthetetlen szavával megállítja a szemközt járó, nagyon meglepő lehet az idegenre nézve; az ottlakók már ezt nagyon megszokott dolognak tartják s meg sem állnak a keskeny fahídon, hogy lebámuljanak abba a kék víztükörbe, ami olyan csodálatos kék emberképeket mutat a belenézőnek, vagy hogy feltartóztassák magukat ama furcsa vén anyóka bohóságaitól, aki ott az út mellett üdögél a Jézus-kép alatt és fonogat, fonogat magában, nem is szól senkinek, csak ha valaki megszólítja, annak felel annyit:

„Az én galambom nem vált porrá!”

Az aztán mindegy neki, jó napot köszöntött-e valaki, vagy azt kérdezte, merre az út? Ő mindenre azzal válaszol: „az én galambom nem vált porrá!”.

A falubeliek persze nem sokat törődnek vele: az ő galambja akár vált porrá, akár nem; hanem egy idegen utazó (mi lehetett volna más, mint vándordiák?) kíváncsi volt egyszer megtudni, hogy mi szüksége van erre a vigasztalásra a világnak, amit amaz öreg néember jó időben, rossz időben elmond boldognak, boldogtalannak?

Ez volt a mese.

Az a vén anyóka tulajdonképp nem is anyóka, hanem csak vén leányzóka, aki valahogy elkésett a férjhez menéssel, azután mindig kiebb-kiebb ment az időből, míg egyszer azon vette észre, hogy megöszült.

De nemcsak megöszült, hanem meg is örült; fekete haj szálankint úgy lett fehérré, gondolat szavankint úgy lett háborulttá, hogy maga sem vette észre; bele jutott, benne volt – vénségben és tébolyságban; amíg utoljára nem maradt hajában egyéb szín, mint fehér, fejében egyéb gondolat, mint „az én galambom nem vált porrá”.

Régen-régen, fiatalsága idejében, két kérője volt a leánynak; szép leány volt, azt mondják – ki tudja? Az egyiket szerette, a másikat nem.

Amelyiket szerette, az jó, szelíd fiú volt; a másik szilaj, hirtelen haragú legény. A leány mindig féltette vőlegényét elutasított vetélytársától, s kérte nagyon, hogy mindenütt kerülje ki.

Már ki volt tűzve a menyegző napja, előtte való este elvitte a jegyajándékot menyasszonyához a vőlegény, egy tarka kendőt, egy sor kláris gyöngyöt, egy pár pillangós cipőt, meg négy ezüsttallért egy tulipános ládába elzárva.

Hanem azt még akkor a menyasszonynak sem volt szabad tudni, mi van abban a ládában? a vőlegény megmutatta neki a kulcsot, s ismét visszadugta mellényzsebébe; majd felnyitja holnap, s azzal elvált a leánytól, s hazament a szomszéd faluba, ahol anyja lakott, másnap a násznéppel visszajövendő.

Másnap a násznép helyett a vőlegény anyja jött el kérdezni, hogy hová lett a fia?

Innen elment, haza nem érkezett, egy-két ember még találkozott vele az úton, a falu végén, azontúl nem látta senki. Elveszett nyom nélkül.

Keresték erdőn, mezőn, sehol sem találták; semmi vérnyom, vagy elveszett öltönydarab, vagy újon ásott föld nem árulá el: ha megölték-e? s hol ölték meg?

Mikor aztán megunták a keresést, akkor felhagytak vele, s látott minden ember egyéb dolga után.

Csak a menyasszony nem tudta őt elfeledni. Mikor már az ismerősök letettek a keresésről, ő még akkor is bolyongott erdőn, mezőn, falevelek között, pázsit alatt keresve kedvese nyomait, aki oly hirtelen eltűnt, aki valahol fekszik a föld alatt és lassankint válik porrá s talán nem is tudja, mikor kedvese elmegy fölötte.

Mikor már ez így tartott vagy esztendeig, egyszer kedvesének vetélytársa találkozik vele, s nem állhatta meg, hogy azt ne mondja neki:

– Ne keresd olyan nagyon, a te galambod nem válik porrá soha.

Ezen a szón vesztette el a leány ép eszét.

Előbb csak magában mondogatta azt; azután másuk előtt is, utoljára egyéb szót sem mondott, csak ezt.

Kivitte azt a ládát, amibe jegyajándéka volt zárva, oda a legutolsó gunyhóhoz, ahol vőlegényét utoljára látták, ott kiült rá az útfélre s ott fonogatott ingrevalót kedvesének, hogy majd mikor visszafelé jön az úton, őt munkában találja; mert vissza kell annak jönni, hiszen ő nem vált porrá.

Ott fonogatott azután egyik évről a másikra; azzal a fonállal, amit ujjai közt keresztülbocsátott, ha hetedhét országban lett volna is, utol leheté már érni vőlegényét.

Sokszor volt éhes, sokszor volt rongyos; abban a tulipános ládikóban kellett ruhának, pénznek lenni, de azt soha fel nem engedte nyitvatni: az ő galambjánál van annak a kulcsa, majd előjön az és kinyitja, mert ő nem vált még porrá.

Ezen aztán sok idő elmúlt; más ember egyívású korból régen elhalt a vén menyasszony mellől, hanem az örültek sokáig élnek.

Egyszer a kék patakon átvezető híd is megadta magát az időnek, gerendái elporhadtak, s újat kellett helyette csinálni, hogy az új tartósabb legyen a mostaninál, egy hídlábat akartak közepén leverní, s evégett a patakot néhány napra felszorították gáttal a hegyek közé, hogy tócsáit lecsapolhassák.

Amint a kék gálicos víz lassankint leszivárgott a mederből, a híd alatt, a mély sötéték tócsából egy hosszú tuskó kezdett kimeredni, egészen köröskörül bevonva szögletes gálickristályakkal.

– Nézzétek – mondának a munkások –, ez a tőke egészen olyan, mint egy ember.

És nagy oka volt neki emberhez hasonlítani, mert az egy hulla volt, ki tudja, hány év óta a víz fenekén, mely idő alatt a csodahatású víz kék jegeccel vonta be külsejét, sajtászerű múmiát csinálva belőle.

Derekára egy nagy kő volt kötve, az tartotta lenn a víz fenekén. Bizonyos volt, hogy ezt meggyilkolták, s úgy rejtették ide, úgy maradt meg épen annyi idő óta. Az érces víznek nincsenek férgei, halai.

Az arc vonásai is mind kivehetőek voltak még, olyan jól megmaradtak kristályborítékuk alatt, csak a haj és bajuszsálak voltak csodálatos kék kristályvirágokkal borítva; hanem aki ez arcra ismert volna, olyan ember már nem élt.

Csak egy nyomorult teremtes sikoltá el magát öröm és ijedség miatt, midőn a különös múmiát targoncára téve, négy férfi végigvitte az úton: a vén, balga leány ott az útfélen.

Még ő ráismert e vonásokra, ilyen kéken kristályzott ragyogvány alatt is. Talán ilyennek is képzelte örült fejében a túlvilágról hazajövőket; kék mennyországból, kék orcával, kristályzúzmarával bajuszán, üstökén.

– Ez az én galambom. Az én galambom nem lett porrá!

Nem akartak hinni az örültnek, hanem ő benyúlt a múmia mellényzsebébe s megtalálta benne a ládakulcsot. Most már rézkulcs volt az; egészen átváltozott más ércé. Hanem a láda zárába most is tökéletesen beillett, s felnyitotta azt.

A ládában most is ott volt a tarka keszkenő, piros papucs és a négy tallér.

Az a kristályos hulla csakugyan az örült leány vőlegénye volt. Jól mondá, hogy nem vált porrá.

A vetélytárs, aki számot adhatott volna erről, ő maga rég megadta magát a sírok férgeinek, vált igazán porrá, s ki kérne számot a portól?

A másikat is eltemették, hogy végezze vele munkáját a természet. Az örült leány azóta nem szól semmi szót mást, csak ezt az egyet:

– Az én galambom nem vált porrá.

